

Demokratia- ja julkisoikeusosasto**Lausunto**

31.5.2022

VN/30075/2021

Valtiovarainministeriö
kirjaamo.vm@gov.fi

Oikeusministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Yleistä

Valtiovarainministeriö on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa otsikossa mainitusta luonnoksesta hallituksen esitykseksi. Esitysluonnoksessa ehdotetaan muutettavaksi tulotietojärjestelmästä annettua lakia (53/2018). Muutoksella laajennettaisiin tulorekisterin tietoihin oikeutettujen tiedon käyttäjien piiriä. Tavoitteena on luoda edellytyksiä tiedon käyttäjien toiminnan tehostamiseen, eri osapuolille aiheutuvan hallinnollisen taakan vähentämiseen, päätöksenteon nopeutumiseen ja siinä käytettävien tietojen oikeellisuuden ja ajantasaisuuden parantamiseen. Lisäksi esitysluonnoksen tavoitteena on parantaa tietosuojaa siirtymällä uusinta tekniikkaa hyödyntävän tietojärjestelmän käyttöön, jossa tietojen luovutus tapahtuisi suojatulla yhteydellä määrämuotoisesti ja määriteltyjen käyttöoikeuksien pohjalta järjestelmään teknisesti sisäänrakennetun oletusarvoisen tietosuojan piirissä.

Oikeusministeriö pitää esitysluonnoksen tavoitteita kokonaisuudessaan kannatettavina.

Oikeusministeriö on tarkastellut esitysluonnosta henkilötietojen suojan näkökulmasta ja lausuu ehdotuksesta seuraavaa.

Postiosoite
PostadressOikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland**Käyntiosoite**
BesöksadressEteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland**Puhelin**
Telefon0295 16001
Internat.
+358 295 16001**Faksi**
Fax09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730**S-posti, internet**
E-post, internetkirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

Henkilötietojen suoja

Henkilötietojen suojaa koskevasta erityissääntelystä yleisesti

Oikeusministeriö toteaa, että esitysluonnos on valmisteltu henkilötietojen suojan osalta varsin huolellisesti. Esitysluonnoksessa on tunnistettu, että siihen sisältyy EU:n yleisen tietosuojasetuksen (EU) 2016/679 soveltamisalaan kuuluvaa henkilötietojen käsittelyä ja tuotu asianmukaisesti esiin, että viranomaisten ja muiden toimijoiden suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan yleistä tietosuojasetusta ja asetusta täydentävää ja täsmentävää tietosuojalakia. Henkilötietojen suojan osalta merkityksellinen on tietojen luovuttamista koskeva 13 §. Oikeusministeriö kiinnittää 13 §:n osalta huomiota kansallisen liikkumavaran selostamiseen, käsittelyn oikeusperusteisiin sekä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen ja valtionkäyttöön arkaluonteisina pidettävien tietojen käsittelystä säättämiseen.

Kansallisesta liikkumavarasta ja käsittelyn oikeusperusteesta

Peruskuntavaliokunnan vakiintuneen lausuntokäytännön mukaisesti hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (PeVL 26/2017 vp, s. 42, PeVL 2/2017 vp, s. 2, PeVL 44/2016 vp, s. 4). Esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperusteluissa (s. 21-22) liikkumavaran alaa on kuvattu varsin kattavasti huomioiden perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö.

Oikeusministeriö toteaa, että jatkovalmistelussa tietosuojasetuksen salliman kansallisen liikkumavaran käyttöä tulisi kuitenkin selostaa vielä osittain tarkemmin. Säätämisyjärjestysperusteluissa todetaan, että ”ehdotuksessa ei hyödynnetä asetuksen suomaa kansallisen liikkumavaran mahdollisuuksia muutoin kuin antamalla ehdotettuja tarkempia säännöksiä asetuksen sallimissa rajoissa.” Ehdotettu liikkumavaraan pohjautuva sääntely perustuu yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohtiin, mutta tätä ei ole selostettu esitysluonnoksessa. Esitysluonnosta on syytä näiltä osin täsmentää siten, että siinä tehdään selkoa tarkemmin, mihin tietosuojasetuksen säännöksiin liikkumavaran käyttö perustuu. Lisäksi on syytä arvioida, että ehdotettu sääntely on tietosuojasetuksen 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla yleisen edun mukaista ja oikeasuhteista sillä tavoiteltuun päämäärään nähden.

Käsittelyn oikeusperusteen osalta säätämisyjärjestysperusteluissa (s. 22) on viitattu tietosuojasetuksen johdanto-osan kappaleen 10 kohtaan ja todettu, että esityksessä on kyse lakisääteisen velvoitteen ja yleisen edun vuoksi toteutettavan tehtävän ja rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi säädettävistä henkilötietojen käsittelyä koskevista säännöksistä,

joilla asetuksen sääntöjen soveltamista täsmennetään. Lisäksi on arvioitu, että kyse on tietojen käyttäjille säädettyjen lakisääteisten ja tärkeiden yleisen edun mukaisten tehtävien hoitamiseksi tarvittavien tietojen välittämisestä, joita koskevasta tiedonsaantioikeudesta salassapitosäännösten estämättä on kunkin käyttäjätahon osalta erikseen säädetty. Lain 13 §:ään ehdotetuissa lisäyksissä ja niiden perusteluissa on tältä osin viitattu kunkin käyttäjätahon kannalta merkityksellisiin kansallisissa erityislaeissa määriteltyihin käyttötarkoituksiin, joihin kunkin käyttäjän tiedonsaantioikeus perustuu.

Oikeusministeriö huomauttaa, että esityksen jatkovalmistelussa tulee vielä tunnistaa, mihin nimenomaiseen tietosuoja-asetuksen artiklaan henkilötietojen käsittelyä koskevat erityissäännökset perustuvat, toisin sanoen, mikä on ehdotetun sääntelyn tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu käsittelyn oikeusperuste. Pääsääntöisesti tietosuoja-asetuksen sallima kansallinen liikkumavara perustuu asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohtiin, eli tilanteisiin, joissa henkilötietojen käsittely perustuu rekisterinpitäjän lakisääteiseen tehtävään (c alakohta) tai jos se on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi (e alakohta). Silloin kun henkilötietojen käsittely perustuu 6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohtiin, jäsenvaltiot voivat käyttää 6 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitettua sääntelyliikkumavaraa ja antaa asetusta täsmentävää sääntelyä.

On myös sinänsä mahdollista, että tietosuoja-asetuksen mukaisia käsittelyperusteita on useampia ja ne voivat olla osittain päällekkäisiä. Tältä osin on kuitenkin huomattava, että useamman kuin yhden henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteen käyttäminen ei saa johtaa siihen, että lainsäädäntö jättäisi epäselväksi, mitä oikeuksia rekisteröidyllä tietosuoja-asetuksen mukaan kulloinkin on (ks. tältä osin HaVM 13/2018 vp, s. 25). Oikeusministeriö toteaa, että jatkovalmistelussa käsittelyn oikeusperusteesta olisi syytä tehdä tarkempaa selkoa kunkin ehdotetun tiedon käyttäjän osalta (toisin sanoen selostaa, miltä osin uusien tiedon käyttäjien oikeus käsitellä henkilötietoja perustuisi rekisterinpitäjän lakisääteiseen velvoitteeseen ja miltä osin yleiseen etuun tai julkisen vallan käyttöön).

Erityiset henkilötietoryhmät ja valtiosääntöisesti arkaluonteiset tiedot

Esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperusteluissa (s. 21) on todettu, ettei tulorekisteriin tallettaviin tietoihin sisälly yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuihin erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja. Oikeusministeriö katsoo asian toteamisen tältä osin riittäväksi eikä esityksessä ole näin ollen tarpeellista arvioida 9 artiklan mukaisten erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien henkilötietojen käsittelyä tarkemmin.

Osastopäällikkö, ylijohtaja	Johanna Suurpää
-----------------------------	-----------------

Erityisasiantuntija	Petteri Jartti
---------------------	----------------

VN/30075/2021-OM-14

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: